

Medya içeriği: Herkes başarılı olabilir

**FORREST GUMP FİLMİ, İDEOLOJİK
PROPAGANDA
VE AMERİKAN GERÇEĞİ**

İrfan Erdoğan

Son sıralarda Forrester Gump filmi Amerikada en gözde bir film olarak Amerikan egemen gündeminde epey yer almaktadır. Bu film eminim Türkiye gibi ülkelerde de büyük alkışlarla karşılanacak. Film Gump adında beyin fonksiyonu bakımından geri (aptal) ve davranış bakımından saf ve pasif,fiziksel fonksiyon bakımından önce kötürüm sonra oldukça üstün olan Forrest Gump adında bir Amerikalının yaşamını anlatıyor. Bu yaşam öykülenmesi içinde Amerikada 1960'ların,70'lerin ve seksenlerin ırkçılık, Vietnam, siyasal protestolar ve siyasal suikastlar, sekslaşk, uyuşturucu madde kullanma gibi Amerikanın en önde gelen sorunları sunulmaktadır. Gump kendi dışında ve kendine karşı olan olaylara büyük saflık içinde eğer kendisine karşı saldırıysa kaçarak, kendisinin sevdiğine karşı bir saldırı ve haksızlıksa anlık kaba güce başvurarak, okul çevresinde ve siyasal alanda fiziksel becerisi sömürülerek ve bu sömürüye canı gönülden boyunsunarak ve madalya ile ödüllendirilerek katılır. Kendine basit bir amaç çizer, ki gerçekte bu amaç zenci bir asker arkadaşının ölmeden önce onu ortak ettiği yapmak istediği karides yakalama ve satma işidir, bu amaçta,kendine verilen bir ödül\bağış parasını yatırıp ısrar ederek, sabrederek ve elbette şans sayesinde zengin

olur. Sonra Apple computer firmasından hisse alarak büyümeye devam eder. Gump kapitalist olur fakat kapitalist olmanın meyvelerini toplarken kapitalistliğinin bile farkında değildir. Sevdiği kızı babası kötüye kullanır, kızla birlikte büyürler. Kız ona sorunlarla ve saldırıyla karşı kaçırsı öğretir. Kızın yaşamı uyuşturucu madde tüketiciliği, sosyal protestolara katılımı ve fiziksel saldırıya uğrayışı, sonunda AIDS'e yakalanışı, onu seven tek insana Gump'a dönüşü ve ardından ölümüyle öykülenir. Diğer öyküye katılan birkaç kişi dışındaki olaylar Gump'ın yaşadığı yıllardaki toplumsal sorunların\olayların Gump'ı da içine alan sunumudur.

Filmi anlamlandırma farkı

Elbette ben ve benzerlerim, Gump'ı farklı olarak okuyacak, anlayacak, anlamlandıracaktır. Fakat bunun anlama, egemen anlamı, filmin ideolojisinde demokratik oğulculuğun egemen olduğu asla değildir. Çünkü ben egemen ideolojinin yaşam boyu tecrübeleyicilerinden ve ne olduğunu kendi oluşumumdan bildiğim için, filmdeki egemen anlamı açık ve seçik bir şekilde hissedebilirim. Bu his de genel izleyici kitlelerinin hislerinden farklı olacağını hiç sanmıyorum: Bir aptal bile, dürüstlikle, sebatla, çalışmayla, inatla kapitalist dünyada zengin olabilir ve ödül olarak sadece paraya değil, kıza da konabilir. Gump'ın "aptal aptallık yaptıkça aptaldır sözünü sürekli tepki olarak tekrarlaması, toplumsal eleştiriden çok, gerçekte işçi, memur ve fukara sınıflara yöneltilen bir değerlendirmedir. Filmde vahşet, ırkçılık, savaş, suikasler, Panter partisinin ve SDS'lilerin vahşi davranışı örnekleriyle sunulan hikayelemesi ilk bakışta, Amerikanın genel durumuna karşı yöneltilmiş bir eleştiri gibi görünmektedir. Fakat bu gerçekte sahte bir görünümdür,

çünkü filmde anlatılan oluşum ve değişim kişisel başarı ve değişimdir, egemen düzenin soruşturması değildir ve sistem yerinde durmaktadır. Filmde sunulan başarısızlık ise karşıt örgütlenmelerdeki çözülme ve dağılma ve kişisel başarısızlık ve toplum düzenine karşıt olarak başlayıp kişisel yok olma veya geri dönüşümle yeniden-entegrasyonla sonuçlanan bir anlatımla çerçevelenir: Bu başarısızlığa en açık örnek, Gump'in sevdiği kızın toplum protestolarına ve değişim arayan örgütlenmelere katılması, bu örgütlenmelerde örgütün liderleri tarafından dövülmesi, ezilmesi, hayal kırıklıklarına ugraması ve sonunda en doğru yolu seçerek Gump'a (egemen düzenin egemen ilişkileri içinde başarılı olmuşa) dönmesidir.

Gump ve egemen gerçekler

Film hakkında sorduğum kişilerin hepsi de Gump'ı saf, saflığında yapmak istediğinde kararlı ve oldukça şanslı olduğunu belirttiler. Gump'ta Amerikan ideolojisinin bu yanı oldukça egemen olarak sırtmaktadır.

Gump film boyunca hem sözle hem de olayların sunumuyla bize "aptallığı" tekrar tekrar tanımlar: Aptal yaptığıyla aptaldır. Aptallığı anlatan ve egemen yapıdan soyutlanmış ve kişileştirilmiş egemen toplumsal gerçeklerin sunumları (Vietnamı, ırkçılığı, uyuşturucu madde kullanımını, sosyal örgütlü protestoyu vb)liberal Amerikan ideolojisinin anlatım tarzına bir örnek olarak verilebilir. Bu ideolojinin iddiasının aksine, aptal Gump'ın Amerikan toplumunda kendini içinde bulduğu olaylar ne Gumpın ne de katılan bireylerin kendi doğalarından kaynaklanan aptallık örnekleridir: Hemen hepsi toplumsal yapının günlük faaliyetlerinin egemen ifadeleridir.

Bağnaz müdür

Amerikada eğitim sistemi, özellikle kamu eğitim sistemi sürekli olarak eleştirilir. Eğitim sorunlarına neden olarak da kamu örgütlenmesinin karakteri ve örgütteki karar verici bireyler verilir. Filmde bu eleştiri Gump'ın okula alınmasına karşı direnen okul müdürünün davranışı örneğiyle yapılır. Eğitim sisteminde Gump'ın okula alınmaması ve geri-zekalılar için özel-okulla gönderilmesi için okul müdürünün direnişi eğitimdeki egemen anlayışı anlatır; Sonradan okul takımına alınıp zafer kazanması ve diploma alması Amerikan okullarının ne denli ticarileşmiş bir kurum olduğunu gösterir. Ayrıca, izleyicilerin çoğunluğu için genel sporcu stereotipini yanıtlar: Futbolcular ya zencidir, ya aptal ya da ikisi...

Mücadelenin tehlikesi ve kaçışın başarısı

Okulda ta başından beri diğerleri tarafından itilip kakılması, alaya alınması ve şamar oğlanı olarak kullanılmaya çalışılması,ve çare olarak tek yolun kaçma olarak kız arkadaşı tarafından ona işlenmesi Amerikan günlük yaşamında kendinden güçsüzü ezme gerçeğinin egemenliğini anlatır. kaçış ise hergün televizyonlarda ve okullarda soyulan insanlara "sakın direnme, canın daha kıymetlidir, isteneni ver" diye pasifliği ve kaçışı işleyen Amerikan ideolojisinin boyunsunmayı savunup başkaldiriyi tehlikeli ve aptalca bulan insan tipi yaratması ve tutmasını ifade eder. Amerikan gerçeğinde mücadeleden kaçanlar kendilerini en çıkmaz durumda bulan insanlardır: Evsizler, aş evlerinin önünde kuyrukta karınlarını doyurmak için bekleyenler, sokaklarda yatanlar, deliler hastahanesini dolduranlar, yaşlılar ve çalışan sınıfın kadınları... Kapitalist egemenlikte kaçış asla kurtuluş değildir, çünkü kapitalizm kaçacak ve sığınacak el atmadığı bir yer bırakmaz. Kaçış

bile kapitalist sömürüye hizmetle sonuçlanır: sefalet ve yoksulluğu ortadan kaldırma girişimleri politikalarında vurgunlar vurulmaktadır. Baskı altında kaçıışı anlatan boyunsunma ise mevsimlik işçiler, tarım işçileri, kaçak işçiler, giyimdikim işçileri, McDonald's gibi fast food endüstrisinde ve restoranlarda çalışan gençler, büro işçileri, temizlikçi kadınlar, maden işçileri, fabrika işçileri, ve memurların büyük kısmı asla Gump'in kaderiyle sonuçlanacak bir olasılığa sahip değildirler.

Kızların kötüye kullanılması ve çare

Amerikan egemen gündeminde her gün sunulan bir sorun da seksle ilgili konulardır. bunlardan biri de kız çocuklarının babaları tarafından kötüye kullanıldığıdır. Gump'in sevgilisi Jenny'nin babasıyla ilişkisi ve bunun sonraki yaşamına etkisi bu gündemi yaşatır. Gump'in Jenny'nin doğup büyüdüğü ve kötüye kullanılmayı hatırlatan eve karşı evi buldozerle yok ederek yıkması çözümün sembolik ifadesi olan evi ortadan kaldırır, fakat bu ifadeyi oluşturan nedenleri, babası ölse bile, asla ortadan kaldırmaz: Kötüye kullanma sorunu toplumun seksle ilgili bagnazlıkları ve seks ihtiyaç ve konularına yaklaşım tarzlarıyla ilgilidir. Seksüel sapıklık da bunun bir parçasıdır. Ayrıca, neden, Gump'ta olduğu gibi, kızını kötüye kullanma köhnemiş, kırık dökük bir ev ve sarhoş bir babanın oluşturduğu bir ortamda oluyor da, başka ortamda olmuyor (hiç değilse filimlerde)? Neden böyle seksüel sapıklık öykülenirken belli bir sınıfın belli koşullar içine hapsedilmiş insanı tipik sapık olarak belirleniyor ve suçlanıyor? En azından kapitalist ideolojide sistem yaşatma sosyal hastalıkları kişiye yükleyerek kendini sorumluluktan arındırmayı gerektirir de ondan.

İrkçılığın bireyselleştirilmesi

Alabama'daki ırkçı başkaldırıların ve politikaların uygulanışı sırasında Gump'ın ırkçı veya ırkçılığa karşıtlık duyguları taşımadan katılışı, Amerikan gerçeklerine tamamiyle aykırıdır. Bu katılışla ve yapılan sunum biçimiyle ırkçılık kişisel duygulara ve tutumlara indirgenir ve çare olarak da kişisel duyguların hiç değilse Gump'inki gibi saf, temiz veya tarafsız olması işlenir. Böylece ırkçılığı ortaya çıkaran ve besleyen yapısal gerçekler göz önünden uzaklaştırılır. Amerikan ırkçılığının Alabama'daki olaylar örneğiyle gösterilmesi kapitalist sistemin ırkçı karakterini asla ortadan kaldırmaz: Filmdeki sunumla egemen sistem diğer ana sorunlarda da olduğu gibi ırkçılığı bireysel tutumlara yükleyerek kendini suçtan arındırmaya çalışmaktadır.

Sosyal protestonun yanılsılığı

Kapitalist ideoloji alternatifleri doğal olarak yermek ve olduğundan başka göstermek zorundadır; Bunun örneğini de filmde Amerikan savaş aleyhtarlığı ve Black Panther partisi ile ilgili sunum biçimlerinde sergilendiğini görürüz: Alternatif bu sunumlarda vahşet, kaba kuvvet, kargaşalık, ne yaptığını bilmemezlik ve kaos ile özdeşleştirilir. Ve Jenny örneğinde ise, alternatifte kurtarıcı olarak sarılma sonunda yaralı bir şekilde (AIDS hastalığına kapılarak) geri dönüşümü getirir. Dolayısıyla, geriye egemen yaşam düzenine dönüş açık toplumun insancıl yapısında engellenmemekte, fakat karşıtlık tecrübelerinin kötü izlerini ortadan kaldırmamaktadır; Verilen ders: Bizden ayrılırsan bize geri dönüşte bizden ayrıldığın gibi olmayacaksın, Bak Jenny'e ne oldu.

1960 ve yetmişlerin ve hala devam eden fakat pek sık gündemde olmayan konu da dini tekkeler konusudur: Tabi dini tekke dediğimde bunu sadece dinle sınırlı olarak anlamayın, hurafeyle değil aynı zamanda şeytana tapmaya ve hayvan kanı emmeye ve canlı bir yaratığı adak olarak kullanmaya kadar çeşitlilik içinde ele alın. Gump'ın Amerika'yı koşarak turlaması sırasında ona katılarak takip eden insanlar örneği tekke takipçilerinin takipten başka birşey bilmediklerini ve lider gittiğinde ne yapacaklarını bilmez bir durumda kendilerini boşlukta bulduklarını anlatmaktadır. Kapitalist sistem en iyi liderliğin kendi liderliği olduğunu diğerlerinin (ya liderliğin ya takip etmenin ya da her ikisinin) sapıklıktan başka birşey olmadığını her fırsatta kurgulamaktan asla geri durmaz. Gump koşmaktan vazgeçtiğinde takip edenlerin "şimdi biz ne yapacağız" diye şikayet etmeleri takip etme,bağlanma, idare edilme arayışında olan insanların lidersiz ve takip edecek biri olmaksızın kendilerini kaybettiklerini dile getirir. Tabi, aynı zamanda, veya gerçekte diyelim, engellenmişin, çaresiz bırakılmışın, egemen ekonomik ilişkiler düzeninde üretim dışı bırakılmışın, güdülmeye alıştırmışın ve güdülmeyenin güdüme arayışının bir ifadesidir. Kaybolanın bulma umuduyla önünden geçen bir alternatife sarılışdır. Bazıları için reklamcı bir kültürde kitle iletişimi sayesinde başarı olanağı araşdır.

Gump'ın savaşa karşı protestoda kullanılışı, itilerek katılması, kazara orda bulunması, öne sürülerek sahneye çıkarılması, savaşa karşı olan Amerikan askerlerini aptallıkla ve kullanılmayla niteleyen bir hakarettir. Konuşmasının hoparlörün kim olduğu belli olmayan biri tarafından kesilmesi ve konuşmasını bitirişyle sunulan iletişim ilişkisi sadece protestolara karşı olan sabotajların olduğunu anlatmaz, bundan daha önemli olarak savaşa

karşı olan askerlerin söylediklerinin bir ceviz kabuğunu doldurmayacak kadar önem taşımadığını, söylense de söylenirse de hiçbir fark etmeyeceğini anlatır.

Gump'da birkaç kez anlık protestolar görürüz. Gump'ın protestosu meşrulaştırılmış saldırıya bir örnektir ki bu da kötüye karşı kötünün silahıyla\metoduyla kötü gibi kötüye karşı kaba güç kullanımını (polis işkencelerini, terörizmle mücadele diye devlet terörünü) haklı çıkarmadır: Bu da kendinin olana ve kendiyile bağıntılı olana (örneğin kız sevgilisine ve arkadaşına karşı) yapılan açık fiziksel saldırı ve haksızlığa karşı fiziksel tepki olarak öykülenir. Bunun dışında Gump çevrenin kurulu düzeninin faaliyetlerine sorgusuzca ve pasifce kabulle katılan kitlelerin sürü psikolojisinin bireyselleştirilmiş biçimini örnekler: Kapitalist pazarın sevgilisi insan tipi!.

Uyuşturucu ve talebin suçlanması

Amerikan filmleri fantezi kurgularında egemen gündemlerden önde gelenlerden biri olan uyuşturucu madde kullanımını sunmazsa eksik olur. Sunumda her zaman olduğu gibi tüketiciyi suçlayarak, sorumluluğu kişiye yükleyerek yapılır: Jenny'nin uyuşturucu maddeye bağımlı oluşu ve kendini öldürmeye kalkışı hikayelemesi uyuşturucu sorunu üretim ve dağıtıma kadar olan yapı ve politika sorunu olmaktan çıkarır ve kişisel yanlış özgür seçenek olarak niteler. Bunun dışında kitle iletişim araçlarındaki günlük sunumlarda, uyuşturucu madde sorunu ve çaresi kullanıcı ve caddedeki satıcılarla ve uyuşturuculara el koyma içine sıkıştırılır. Böylece, örneğin adalet sisteminin sadece el konulan uyuşturucudan milyarlarca dolarlık kazanç sağlaması gerçekleşir.

Kitle kültürü ve fetişizm

Gump'in çamurlu yüzünü sildiği Tshirt'e ilgili anlatım Amerikan kitle kültürü insanının ne denli ticari kültürün ve reklamcılığın ve malı fetişleştirmesinin önemli bir parçası olduğunu gösterir. Benim Tshirtümün önündeki sloganla kendimi özdeşleştirmem, o sloganın reklamcısı olmam, giydiğim blue jean'in götünden Levy markası olması gerçekte ne benim ne de popomun değerini artırır. Fakat malın fetişleştirildiği ortamlarda sigara tutuşum, içtiğim sigaranın, giydiğim kotun, taktığım tasmanın egemen anlamı, kullanım ve tüketim malını gerçek görevleri ötesine götürür; İki ayaklı yürüyen reklam tabelası durumuna düşürülmüş kişi kendini, orneğin Amerikan malı kullanarak kendinden öte başkası ve başkalarından üstün olarak algılar ve kendisi gibi olan başkaları da bu algılamayı davranışları ve iletişimleriyle destekler. Böylece özel teşebbüs sisteminin somürge pratikleri özgürlüğün ifadesi biçimine dönüşür.

Siyasal suikastler

Amerikan siyasal hayatı liderlere karşı suikaslarla ve saldırılarla süslüdür. Bu süsleme örneklerini Gump'ta Kennedy kardeşlerin öldürülmesi, Şallace ve Reagan'a sıkılan kurşunlarla örneklenmekte ve bunu Gump bir türlü anlayamamaktadır: Stupid is As Stupid does!

Siyasal suikastlar aptal, anlamsız bireysel girişimler olarak sunulur. Böylece toplumdaki hoşnutsuzluklar birikiminin getirdiği ifadelerden biri olan suikast girişimi bireyle başlatılıp bireyle bitirilir: Padişah sadece suçsuz olmaz aynı zamanda kurban olur. Ardından göz yaşı döktürülürüz ve padişaha ve padişahın temsil ettiklerine dil ve el uzatanın dilini kesme ve elini kırma hisleriyle dolup taşarız: İnsanlık öldü mü be, teröristlere haddini bildirmek gerek!.

Bilim, tesadüf ve mucize

Gump'ın ayaklarına yürümesi için konan teknolojinin metal ürünü ve hastalık ilişkisi, ve ardından Gump'ın koşarken bu metallerin parçalanarak düşmesi ve hala koşmaya devam etmesi doktoru eleştirmektedir. Koşarken bu kelepçelerden kurtuluşu bilinçli bir kurtuluş çabasının değil, bir tesadüfün, tanrının mucizesinin bir ifadesidir. Bu, egemen ideolojilerin desteklediği, kapitalist düşünüş tarzına gerçekte aykırı olan, hürafeci anlayışı taşıyan izleyiciler için bilimin sınırının alın yazısı ve tanrının hikmetiyle kırılmasıdır. Bu anlatımla gizlenen bir gerçek, tıp biliminin ve endüstrisinin insanı kelepçeler içine hapsedmesi ve kendine sağılan inek gibi bağımlı tutmasıdır. Egemen tıp ve ilaç endüstrilerinin pratikleri bugün belki de sağlıktan çok sağlıksızlığın, gereksiz sakatlanmaların, hastalıkların ve ölümlerin nedenidir.

Alın yazısının yeni anlamı

Subay Dan'ın bütün ecdatlarının gelmiş geçmiş savaşlarda şehit düştüğü alay edici bir şekilde sunulmaktadır. Bunu tabii egemen ideolojinin taşıyıcıları ve elbette Subay Dan için anlamı vatan hizmeti, kahramanlık, şehitlik mertebesine ulaşan alın yazısıdır. Subay Dan'ın ecdatlarının her savaşta şehit düşmesi belli sınıfların insanların kazançları ölüm olan (veya öldürme olan) başkalarının çıkarını kendisiyle bağdaştıran ve başkalarının bayrağını sallayarak sakat katılma örneği veren sakat insanlık durumunun sakatlık örneklerinden biridir. Bunun Amerikan gerçeğiyle ilişkisi, her ülkede olduğu gibi açıktır: Belli çıkarlar için savaş açan ve savaş sırasında siyasal ve ekonomik politikalarla vurgunlar vuran bir azınlık, ve bu vurgunların gerçekleşmesi yolunda canını feda eden ve kendi gibilerin canlarını alan kitleler...

Gump'ta Vietnamda kurtardığı komutanının kendini yok edici, yeteneksizlikle, yetersizlikle, eksiklikle yaşama yerine ölmeyi tercih edici, kendini feda edici alın yazısı anlayışından çıkıp hayatın ona hediye ettiğiyle, bu hediye iki ayağını kaybetme bile olsa, yaşamı olduğu gibi kabul ederek ve onun üzerine hayatını kurarak sürdürme biçimine dönüşür. Bu sürdürmeye de zengin olma ve kıza konma umudu vererek renk, heyecan ve anlam katılır. Bu fantazinin seyredildiği Amerikan kentlerinde sinemaların hemen yanında, metrolarda, sokak köşelerinde ellerinde "Vietnam veteran, please help" (Vietnamda hizmet vermiş asker,lütfen yardım edin) yazılı levhalar tutan insanlar dilenir. Amerikanın yaşanan gerçeğiyle, Gump fantazisinde sunulan hayaligerçekler arasındaki fark ender istisnaların genel kural olarak yutturulması farkıdır.

Hayatı olduğu gibi alma ve ödülü

Filmde kötürüm Gump diğer kötürümlere (ve çalışan sınıflara) kibar olmayı, pasifce şikayetsiz ve sorgusuzca katılmayı, saflığı benimsemelerini sinsice söylüyor ve bunun ergeç mükafatını göreceklarını, kendisi gibi piyangoya konacaklarını, zengin olacaklarını ve kıza konacaklarını vurguluyor. Protesto yapanların vahşiliginive kabaligini ve hayirli olmayan sonlarını sergileyerek bu vurgulamayı güçlendiriyor. Böylece, sahteumutlar verme yanında, insan yaşamının amacının ne olduğu belirleniyor.

Gump ussal bakımdan "normal" olarak nitelenmiyor, fakat fiziksel kabiliyet bakımından (sporda örneğin) normalin üstünde bir kabiliyete sahip. Fakat fiziksel kabiliyetinin kullanımı Gump'ın sömürülmesi yönünde görev yapıyor ve Gump'a kapitalist değer anlayışı çerçevesinde faydasız oluyor. Gump'ın başarısı kapitalist değer anlayışı çerçevesinde anlamlandırılıyor: Hayatı

olduğu gibi kabullenerek, kapitalist ve protestan kuralları kullanarak zengin olması ve kıza konması...

Gump ve tarihe uyuklayarak katılma

Gump'ın ırkçı Alabama okulundaki durumda kitabını düşüren zenci kıza kitabını vermesi gibi örneklerle anlatılan toplumsal olaylara katılımı bilinçli bir katılma asla değildir, protesto kapsamı içine de girmez: Toplumsal egemenlik ilişkilerindeki egemen duyguların (ırkçılık, düşmanlık gibi) ve buna karşıt olan bilinçli duyguların Gump farkında bile değildir ve bu duygularla değil, kendini içinde bulduğu o anki durumda, toplumsal egemen ideoloji veya karşıtlarından tümüyle soyutlanmış, bağımsız bir şekilde davranmaktadır. Gerçekte bu davranış "sağ duyu" davranışı gibi ideolojiden uzak ve bağımsız olarak kendini sunar. Bu sunuşu da izleyiciler değerlendirdiğinde "iyilik, doğruluk, aptallık, salaklık, insanlık vb" gibi biçimlerde kendi anlayış kalıpları içinde anlamlandırırılar. Dolayısıyla, Gump'ın aptallığı (ki hiç de aptallık değil, tam aksine başkalarını aptallıkla suçlama)bu değerlendirme yapanların ideolojik aptallığı olur. Sağduyunun ideolojisi çoğunlukla egemen kültürel geleneklerin ve pratiklerin ideolojisini yansıtır. Sağduyu bu nedenle evrenselliği çok ender ifade eder.

Aptallık Gump durumunda fiziksel durumla (beynin fiziksel fonksiyonunun yetersizliğiyle) tanımlanmaktadır. Bu yetersizlik de saflıkla birleştirilerek, kapitalist protestant çalışma ve diğer fiziksel kabiliyet (pinpon oynaması, çok hızlı koşması) ile egemen sistem arasındaki ilişkilerin iletişimiyle toplumsal sömürme ve sömürölme sonucunda başarıyı heceliyor. Futbol ve siyasal alanlarda Gump'ın başkalarının başarısı için sömürölmesi ve kendi için kendi girişimleriyle ekonomik alanda başarısı (başarı=zenginlik ve kıza konma) böyle bir anlatımdır. Bu anlatımın birbirini

gırtlaklayan Amerikan ekonomik günlük yaşamında gerçekliği, olasılığı var mı? Amerika'daki Gump gibi kötürüm olanların yaşam mücadelesine ve durumuna bakarsak bu olabiririliğin ne denli hayali ve fantazi olduğunu anlarız: Büyük çoğunluk ya geri zekalılar yurtlarında veya hastahanelerinde veya yuvalarında veya evde diğer aile fertleri tarafından besleniyor, ya sokakta veya trende dileniyor ya da devlet yardımıyla ölmeyecek bir şekilde karnını doyuruyor durumdadır.

Kapitalizmde saflığın, doğruluğun, insanca duygululuğun yeri kapitalist başarısızlık ve kaybetme anlamınadır. Yani, Gump'ın başarısı ve Gump örneği piyangoda milyarder olma olasılığına benzer.

Gump'ın okulda, savaşta ve siyasal alanda kullanılması ve karşılığında madalyayla donatılması, kitlelerin kullanımı ve sömürüsüne paralel bir anlam taşır. Bu anlamı da genel izleyici kitlelerinin anlamlandırmasında pek göremeyiz: Egemen ideolojinin taşıyıcısı kitleler Gump'ın dediği gibi, "aptal yaptığıyla aptaldır" örneklerinden birini vererek Gump'a dudaklarında istihza veya kaplerinde acıma ile bakarlar: Gump asla kendileri değildir: Bizlik ve başkalık ideolojisi...

Forrest Gump filmi liberal Amerikan ideolojisinin ve Hollywood'un finans başarısı örneklerindedir. Rambo'dan daha iyi değil mi? Rambonun insan olan her şeye düşmanlığını anlamak için büyük entelektüel gayret göstermeye gerek yoktur. Fakat Forrest Gump gibi filmlerin bu karakterini görmek çok daha dikkatli bir şekilde filme yaklaşmayı ve kafa yormayı gerektirir. Filme zaten kafası yorulmuşlar kafa dinlemek için gittiklerinden duygusal yan ve dolayısıyla bu duygusallıkla işlenen ideolojik çerçeve etkenlik kazanma olasılığına daha çok sahip olur.

Filmi seyredelim mi diye sormayın bana lütfen: Filmin başarısına para ödeyip seyrederek katılma, filmin propagandası nedeniyle uyarılan merakla (veya benim nedenime bağlı merakla) kapitalist sömürüye katılmanın kaçınılmaz durumlarından biridir. Gump doğruluk, haklılık, iyilik, başarı ve insanlık duygularımızı belli amaçlarla ince bir şekilde işlenmiş "duygulu" bir yapıttır. Tehlikesi ve başarısı bu duygululukta ve işlediği duyarlılıkta yatmaktadır.

Irfan Erdoğan

New york, June 2, 1995